

Bratislav Ljubišić

BEOGRADSKA INSTALACIJA – iliti umetnost na dlanu

47. OKTOBARSKI SALON

Već prvi Oktobarski salon, organizovan kako bi se umetnost, likovna, približila narodu i postala njegova svojina postavio je pitanje: ako je to u čast "Velikog oktobra" zašto se ne održava manifestacija u celom gradu, u mnoštvu galerija i zašto da ne bude praznik "za oko"? Dugo se o tome premišljalo i dugo je Oktobarski salon bio smotra najvažnijih ostvarenja nastalih u poslednje dve godine. Onda je sledilo pitanje – ko određuje šta je važno ostvarenje? Ako to radi umetnik čemu onda selekciona komisija. Postavljalo se i pita-

nje nagrada i još što šta. I tako sve dok, kao sada, Salon nije postao tzv. autorska izložba jednog ili više ljudi sa određenom tezom ili temom. Došlo se normalno i do njegove inencionalizacije, dakle, postao je izložba. Ostalo je ono "Oktobarski" mada se otvara u septembru. Odmah da istaknem, Beogradu je neophodna jedna međunarodna likovna manifestacija. Ima pozorišnih, muzičkih, filmskih, književnih, muzičkih. Beograd je imao međunarodni bijenale grafike, ali se on ugasio. Ima međunarodni Bijenale karikature i Međunarodni bijenale ilustracije. Dakle, jedna izložba koja bi gradu dodala još jednu dimenziju i popravila mu imidž u svetu istakla je svoju neophodnost. Valja istaći da postoje i dve staleške izložbe koje iscrpljuju moguće izlagačke potencijale umetnika sa ovoga tla: Prolećna izložba i Jesenji salon. Tu je i "Veliki pečat" galerije "Grafički kolektiv" i uz njega i "Pečat" Galerije

za grafiku malog formata. Najzad, u Umetničkom paviljonu "Cvijeta Zuzoric" od 1982, održavale su se konceptijske izložbe jednog autora zvane "Izbor". Sve u svemu, potrebna je bila "sveža krv". To što je izabran model kakav odavno postoji u svetu, što je sistem izlaganja po pozivu – u početku je bio konkurs, samo je oblik funkcionisanja. Ništa drugo. Tema ovogodišnjeg Salona je smeštena u paradigmu – pitanje: Umetnost, život i pometnja. Autori su Rene Blok i Barbara Hajnrih. Kao što sam rekao na početku, stalna želja da se čitav grad uključi u manifestaciju je zadovoljena, mada to nije novina jer postoji od 1982. godine u okviru pojedinačnih samostalnih "izbora" autora što je zvano "prateće izložbe". Dakle, dela 108. autora smešteno je u 15. izlagачkih prostora.

Autori koncepcije su u predgovoru kataloga – koji uzgred zasluŕuje sve pohvale po ostvarenoj koncepciji – postavili su u prvi plan pitanja: Ako se tri pojma iz naslova izložbe – umetnost, život i pometnja, zamisle kao trougao, onda iskrsavaju raznovrsni problemi i pitanja: dali umetnost ima veze sa životom i, ako ima, kakve? Da li je životu potrebna umetnost i umetnosti život? Itd. A onda sledi nešto kao odgovor: "Izložba tretira ova pitanja pretstavljajući umetnike različitih generacija i nacionalnosti čiji se radovi bave uslovima ljudske egzistencije." U obimnom tekstu koji sledi, Barbara Hajnrih je potsetila na zbivanja koja su se od početka šezdesetih godina neprekidno smenjivala na umetničkoj svetskoj sceni. Naravno, sve je to bilo u želji da se i stakne kako je današnja slika stanja svesti umetnika direktan produkt stanja koje je u svetu – misli se na društveno i ekonomsku situaciju. Zbog toga umetnici pribagavaju tzv. društvenoj akciji i "ne prave dela već ostalaju dokaze o svojoj angaŕovanosti i prisustvu. "Naravno da su velike kataklizme imale određena pomeranja i uzbuđenja. Tako posle Prvog svetskog rata imamo tzv. "Bit generaciju". Drugi svetski rat je doneo egzistencijalizam i poznatu krilaticu – "Daj nam danas"! I zbivanja nastala rušenjem

Berlinskog zida i nastajanjem vladavine "Jedne zemlje dovelo je do nesigurnosti. Potsetiću da je ekonomska kriza svuda u svetu, zbog nje su sve vreme prisutni raznoliki sukobi pa i ratove, da su nastala mnoga nova društva i da je odlaskom komunizma sa scene došlo do izrazitog polarizovanja na bogate i siromašne. Vladavina kapitala i multinacionalnih kompanija pretila da uništi mnoga nacionalna bića i tradicije. Kao što je nakada davno u ime Hrista došlo do pogroma u Americi pripadnika nekih civilizacija, došlo do pokrštavanja, tako sada pretila da će nestati lično obeležje u korist "totalne globalizacije" izaziva mnoga podozrenja. Na pragu smo verskih netrpeljivosti iz dana u dan.

Ono što je za nas, kritičare umetnosti bitno jeste činjenica da se u obimnim predgovorima smeštenih u katalogu nigde ne pominje estetsko niti reč stil. One su zamenjena izrazima kao što je akcija, dnevnik stanja i slično. Video, instalacije, fotografija i elementi "đubrišta" skoro su sasvim potisnuli sliku, skulpturu i crteŕ u smislu klasnog poimanja. No, to nije iznenađenje. Moŕe samo da zbuni činjenica da se stvaralaštvo dve–tri stotine umetnika proglašilo za pravom avangardom i "jedinim svetlom u mraku tunela u koji smo dospeli": Ne sme se zaboraviti da u svetu stvara dva–tri miliona likovnih umetnika i da oni zadovoljavaju potrebu šest milijardi ljudi. U tom kontekstu sagledan ovogodišnji Oktobarski salon je samo jedna izložba, kako neko reče "instalacija". Pa, dobro–neka je bude!

Za kraj da potsetim i ko je nagrađen – dodeljene su tri ravno–pravne nagrade u ukupnom iznosu od 210.000 dinara. **Vlado Marek**, umetnik iz Zagreba, **Zoran Naskovski**, umetnik iz Beograda i **Sem Tejlor Vud**, umetnica iz Londona.

Beograd je dobio manifestaciju koja će radoznalce naterati da ga bolje upoznaju, da se šetnjom upoznaju sa mnogim graditeljskim naporima i da na svojoj koŕi osele lepotu i funkcionalnost organizovanog gradskog saobraćaja. I tako sve do novembra...